

Використана література:

1. П(С)БО 11 “Зобов’язання”// [Електронний ресурс]-режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності // – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mia.kiev.ua/ua/books/165-ifs-2012.html>
3. Дмитренко О. Розрахункове зобов’язання - правова форма розрахункових відносин / О. Дмитренко // Юридична Україна. - 2009. - № 9. - С. 49-54.
4. Вечірко І. О. Проблеми проведення розрахунків з кредиторами в процедурі розпорядження майном боржника / І.О. Вечірко // Санація та банкрутство. - 2008. - С.78-81.

*Данилюк Ірина,
студентка групи РКМ-51*

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ МАСОВИХ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

В умовах стрімкої глобалізації всіх економічних процесів проблема підвищення прозорості діяльності підприємств та контролю за їх грошовими потоками вважається найбільш актуальною.

Перспективний напрямок для розв’язання даної проблеми – участь підприємств у впровадженні масових безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток. Будь-яке підприємство, яке має стратегічні плани розвитку та підтримання конкурентної позиції на ринку, створює комплексний сервіс для своїх споживачів, зокрема, забезпечує можливість розрахунків за товари чи послуги у безготівковій формі з використанням платіжних карток.

Питанням розвитку системи безготівкового обслуговування за допомогою платіжних карток присвячені роботи Ф. Бутинця, В. Кетечкова, В. Коваленко, Є. Терехової, О. Шевчук, Н. Шульги, Я. І. Чайковського, та ін.

Разом з тим, залишається чимало невирішених питань у сфері теоретичних та практичних аспектів розвитку вітчизняного ринку платіжних карток, зокрема, створення умов для масового використання карток за їх цільовим призначенням – для розрахунків шляхом розширення терміналізації торгшвельних точок.

У розвинених країнах настільки укорінилися безготівкові розрахунки, що головним при розробці нових продуктів та послуг для банків, підприємств сфери послуг, торгівлі є максимальна зручність клієнта при здійсненні безготівкових розрахунків. Наприклад, у міжнародній мережі Twitter представлений новий проект Square – пристрій для мобільних телефонів, що дозволяє зчитувати дані з платіжних карток перетворювати власні телефони користувачів у термінали з приймання платежів. Послуги такого сервісу є корисні для підприємств малого бізнесу, які не завжди мають пристрої для зчитування кредитних карток, а вартість технології Square значно нижча, ніж спеціалізованих POS-терміналів. В Україні банки також активно впроваджують інноваційні карткові продукти. Зокрема, на основі мобільних пристроїв послуги віддаленого банкінгу дозволяють клієнтам управляти своїм рахунком без відвідування банку та здійснювати платежі (комунальні платежі, сплачувати штрафи, страховку, відправляти та отримувати міжнародні перекази, отримувати готівку у банкоматах) без наявності платіжної картки, давати команди по управлінню рахунком у голосовому режимі, навіть фотографувати квитанції для оплати платежів та відсилати їх у банк для виконання банківськими службовцями та ін. Також банки починають впроваджувати для зручності та швидкості обслуговування клієнтів у торговельних мережах безконтактні технології PayPass, які дозволяють оплачувати покупки на невеликі суми без участі касира. Карта-стікер піднесена до зчитувального пристрою на касі чи терміналі дозволяє клієнту відразу списати кошти з рахунку. Даний вид послуг за кордоном реалізується уже досить успішно. В Україні масове впровадження та якісного використання карток за основним призначенням не відбувається.

Розвиток вітчизняного карткового бізнесу можна охарактеризувати як бурхливий, але переважно екстенсивний. Зростання ринку відбувається в основному за рахунок реалізації банками зарплатних та пенсійних проєктів і платіжні картки використовуються їх держателями у більшій мірі не для здійснення безготівкових розрахунків, а для зняття готівки. За офіційними даними НБУ кількість держателів платіжних карток за останні десять років зросла майже у вісім разів – до 45 328 тис. осіб, загальна кількість платіжних карток в обігу у першому кварталі 2013 року і по перший квартал 2014 року зросла у півтора рази – до 68 510 тис. шт. Але кількість активних карток, за якими була здійснена хоча б одна видаткова операція за даний період зростала значно повільнішими темпами. Так, якщо на початок 2013 року питома вага активних карт у загальній кількості карт становила 85%, або 38 576 тис. шт., то за станом на перший квартал 2014 року їх питома вага становила 49%, або 33 345 тис. шт. Кількість одиниць обладнання за останні п'ять років також зросла. Приріст кількості банкоматів склав 30%, або 8 899 шт., приріст кількості терміналів склав 48%, або 55 560 шт. У

загальній кількості терміналів питома вага торгівельних терміналів за станом на перший квартал 2014 року становила 83,4%, або 143 716 шт, а банківських терміналів – 16,6%, або 28 592 шт. При цьому слід відмітити, що за останні п'ять років кількість банківських терміналів знизилася на 2 896 шт., або на 9,2%, а торгівельних терміналів – навпаки, зросла на 58 456 шт., або на 40,7%. Кількість імпринтерів за останні п'ять років зменшилася на 96,3%, тобто до 3 035 шт. [1].

Незважаючи на позитивну динаміку зростання кількості карток та обладнання по їх прийому та обслуговуванню, якісних змін поки що не відбувається. Так, підприємств сфери торгівлі та послуг нараховується більше 400 тисяч, із них всього 88 298 тисяч установ надають сервіс клієнтам з прийому оплати з використанням платіжної картки. У цілому за даними НБУ станом на початок 2014 року у сумі операцій здійснених з використанням платіжних карток всього 12,3%, або 91 561 млн. грн. становили безготівкові платежі, а операції по зняттю готівки – становили 87,7%, або 649 859 млн. грн.

Попри всі намагання банків нарощувати обсяги емісії карток, підвищувати технологічний рівень карткових продуктів, підвищувати їх надійність та безпеку, використання платіжних карток за прямим функціональним призначенням – у безготівкових платежах без залучення підприємств у формування інфраструктури реалізовано не буде.

Дану проблему почали вирішувати на державному рівні ще у 2004 році, коли у Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» був внесений пункт щодо обов'язкового приймання платіжних карток. Однак суттєвих змін не відбулося, так як у нормативних документах не були прописані норми контролю підприємств за виконанням даного пункту закону. З 2010 року діє постанова КМУ № 878 «Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних

засобів», згідно з якою встановлено, що суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у сфері продажу товарів, громадського харчування та послуг і які відповідно до Закону використовують реєстратори розрахункових операцій, повинні здійснити перехід на обов'язкове приймання спеціальних платіжних засобів для здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) [2].

Самі ж підприємства проявляють ініціативу з популяризації карткових розрахунків з таких причин:

- підприємства, які працюють за тіньовими схемами не бажають розкривати свої обороти, відкрито сплачувати податки.
- встановлення платіжних терміналів також є затратною процедурою, хоча більшість банків надають цю послугу торговцям безоплатно.

- власники підприємств усвідомлюють ризик шахрайських операцій з терміналами.

Впровадження термінального обладнання для торговців має і значні переваги. Зокрема, це:

- потенційне зростання виручки, адже клієнти, які звикли розраховуватися карткою, обирають місцем постійних покупок і розваг заклади, оснащені терміналами. Крім того, за дослідженнями психологів, покупці, які розраховуються карткою, як правило, витрачають більше, оскільки точно не можуть простежити обсяги витрат;
- зниження ризику шахрайства з фальшивими грошима та зниження витрат на інкасацію готівки, так як банки не беруть плати за встановлення терміналу та зв'язку з процесинговим центром, з невеликих точок продажу;
- отримання регулярних звітів за проведеними операціями, що дозволяє контролювати всі грошові потоки за картками;
- підвищення рівня сервісу торгшвельної точки.

На даний період часу банки невеликим магазинам, кафе встановлюють порівняно недорогі автомати (300 - 400 дол. США), а також безкабельний зв'язок, що знижує витрати порівняно з телефонією для авторизації карток. Такі пристрої в кафе можна навіть приносити безпосередньо клієнтам, що виключає ризик шахрайства з карткою з боку персоналу торгшвельної точки та підвищує довіру до закладу; – економія на витратах з утримання персоналу.

Масове впровадження платіжних карток та їх використання у безготівкових розрахунках має переваги не тільки для держави у цілях контролю тіньового обороту та оптимізації витрат з обслуговування обігу готівки, для банків – з метою підвищення рівня послуг відповідно зі світовими тенденціями та розширення прибутковості, а й для підприємств, які мають можливість оптимізувати свої витрати, підвищити рівень обслуговування клієнтів, та на основі цього підвищити свої прибутки. Для підвищення дієвості законодавчих норм щодо переходу суб'єктів господарювання на обов'язкове приймання спеціальних платіжних засобів для здійснення розрахунків за продані товари слід встановити штрафні санкції за їх порушення.

Література:

1. Загальні показники розвитку ринку платіжних карток в Україні. Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219
2. Постанова КМУ про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних засобів від 29 верес-

зня 2010 р. № 878. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/878-2010-%D0%BF>

3. Чигирь С. Нужен ли предпринимателю «карточный» покупатель/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.prostobiz.ua/plastikovye_karty/stati/nuzhen_li_predprinimately_u_kartochnyu_pokupatel

*Демчук Галина,
студентка групи РКзм-51*

ЗАСТОСУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досвід зарубіжних компаній доводить, що важливою складовою ефективної системи управління є застосування внутрішнього аудиту. Саме внутрішній аудит здатен вчасно акцентувати увагу власника і керівництва на проблемах в системі менеджменту і на ризиках, з якими може зіткнутися підприємство в майбутньому, а також допомогти в пошуку шляхів уникнення небажаних наслідків.

Згідно з оцінками Інституту внутрішнього аудиту і контролінгу Цюріхського університету, станом на початок 2004 року, служби внутрішнього аудиту були запроваджені у понад 80% підприємств Німеччини та Великобританії, 70% французьких і 60% швейцарських підприємств [1].

В українських компаніях внутрішній аудит застосовується не так давно. Це в першу чергу банки, де внутрішній аудит є обов'язковим, компанії з іноземним капіталом і великі холдингові компанії, які стрімко розвиваються, і власники яких усвідомлюють значення внутрішнього аудиту для успішного функціонування бізнесу. Прикладами таких компаній є SigmaVleyzer, Інтерпайп Групп, СКМ, УМС, Bunge, ТНК-ВР, Росан та інші.

Проблематика розвитку аудиту в Україні показує, що більшість науковців зосереджена на вивченні питань зовнішнього аудиту.

Узагальнюючи дослідження науковців, думки практикуючих аудиторів, на наш погляд, основні причини повільного застосування внутрішнього аудиту в системі управління українськими підприємствами можна згрупувати і сформулювати таким чином:

1. Недостатність впливу об'єктивних економічних чинників.
2. Брак спеціалістів – професійних внутрішніх аудиторів.